

MEDIA TA'LIM ISTIQBOLLARI

Abdullajonova Nurzoda Nurmaxamadovna

TATU Farg'ona filiali, ATT kafedrası assistant

Nurzoda_nur@mail.ru

Jamoliddinova Marjona Baxriddin qizi

TATU Farg'ona filiali, talaba

<https://www.doi.org/10.5281/zenodo.8359550>

ARTICLE INFO

Received: 10th September 2023

Accepted: 18th September 2023

Online: 19th September 2023

KEY WORDS

Axborot, media ta'lim,
mediasavodxonlik, media
matnlar, media resurslari.

ABSTRACT

Maqolada media-ta'lim rivojlanishining evolyutsiyasi, xorijiy mamlakatlar tajribasi, maktabda media-ta'limni joriy etish, shuningdek, media-ta'limda o'yin texnologiyalaridan foydalanish ko'rib chiqiladi.

Zamonaviy universitetlar o'z talabalari orasida maktabni tugatgandan so'ng tanqidiy fikrlash qobiliyatiga ega bo'lgan bolalarni ko'rishni orzu qiladi: ular muammoni topa oladi, uni tahlil qiladi va izchil xulosalar chiqaradi. Shunday qilib, o'qituvchilar zimmasiga o'z o'quvchilarida yangi, jumladan, tanqidiy fikrlashga asoslangan axborot qobiliyatlarini rivojlantirish mas'uliyati yuklanadi. Boshqacha qilib aytganda, maktab o'quvchilarini faqat olingan ma'lumotlarni yodlashga emas, balki manbalardan to'g'ri foydalanish, ularda nima ortiqcha va haqiqatda nimaga ehtiyoj borligini tushunish, tasvirlar, matnlar, audio va video materiallar oqimida harakat qilish va hokazolarga o'rgatish kerak. Bunda media-ta'lim salmoqli yordam berishi mumkin.

An'anaga ko'ra, "media ta'limi" insonning atrofidagi dunyoni turli xil ijtimoiy-madaniy jihatlarda o'zlashtirish vositalari to'plami sifatida tushuniladi. "Media ta'lim" hali juda yosh: u faqat 1970-yillarda paydo bo'lgan va hali ham maktablarda keng tarqalmagan. Bunday bilimlar ommaviy axborot vositalari (matbuot, televidenie, radio va boshqalar) bilan ishlash orqali shakllanadi. Media ta'limning vazifalari:

- yangi avlodni zamonaviy axborot sharoitlariga tayyorlash;
- axborotni tanqidiy idrok etishga o'rgatish;
- AT yordamida noverbal shakllar asosida muloqot qilish ko'nikmalarini hosil qilish.

Bu haqiqatan ham ajoyib eshitiladi: media-ta'lim ma'lum darajada o'qituvchi va talaba o'rtasidagi chegaralarni yo'qotadi: ular olingan ma'lumotlar oldida tenglashadi; o'qituvchi o'qitibgina qolmay, ma'lumotni tushunish va tahlil qilishga yordam beradi, tushunarsiz fikrlarni tushuntiradi, tushunishning turli darajalarini namoyish etadi.

MEDIA TA'LIM MAZMUNI

Media ta'lim asosan quyidagilarni o'z ichiga oladi:

- media matnlar bilan ishlash;
- umumiy media savodxonligi;
- turli ommaviy axborot vositalarini yaratish jarayoni;

- kino ta'limi;
- darsda media resurslardan foydalanish.

XORIJDA MEDIA TA'LIM AMALIYOTI

Media ta'lim Yevropa va Amerika maktablarida keng tarqalgan amaliyotdir: loyiha faoliyatini o'z ichiga olgan odatiy darslardan tashqari, ko'plab ta'lim muassasalarida o'z gazetalari, radiolari, media portallari mavjud bo'lib, ular talabaga nafaqat har qanday kasb asoslarini o'rganishga yordam beradi, balki, amalda ma'lumot bilan qanday ishlash kerakligini va o'zingizning original hamda qiziqarli tarkibingizni qanday yaratishni ko'rsatishingiz mumkin.

1977 yildan boshlab media-ta'lim Norvegiyada (biroz oldinroq, 60-yillarda AQSH va Buyuk Britaniyada), 1997 yildan Finlyandiyada, 1999 yildan Kanadada, 2000 yildan buyon o'rta maktablar uchun milliy o'quv dasturiga kiritilgan va gumanitar fanlar: chet tillari, musiqa, tarix, ijtimoiy fanlar, adabiyot va boshqalarga integratsiyalashgan.

Maktabda media ta'limni qanday joriy etish kerak?

Agar o'quv dasturiga media ta'limni joriy etishning iloji bo'lmasa, uni gumanitar fanlar darslari mazmuniga, masalan, keys texnologiyalaridan foydalangan holda kiritish mumkin. Ular media ta'limni ijtimoiy tadqiqotlar sinflarga integratsiya qilish uchun idealdir. Keys turlarining xilma-xilligi "ta'limga oid bo'lmagan matnlar" bilan ishlashga imkon beradi. Media ta'limni amalga oshirish uchun quyidagi uslublar juda mos keladi:

- vaziyatni tahlil qilish usuli;
- hodisa usuli;
- ish yozishmalarini tahlil qilish usuli.

Talabalarga ular hal qilishlari kerak bo'lgan muammoni batafsil tasvirlab beradigan holat berilishi mumkin. Bu yerda siz media-ta'limni tarmoqda joylashtirilgan foydali manbalar orqali integratsiya qilishingiz mumkin, talabalar ishni hal qilishda ularga murojaat qilishlari, yordam bo'lishi mumkin bo'lgan ba'zi audio materiallar, videolar va hk larni ko'rishlari mumkin. Kino ta'limi texnologiyasini keys texnologiyasi bilan uyg'unlashtirish ham juda yaxshi samara beradi.

Odatda, kino ta'limi sinfda film tomosha qilishni va keyin talabalarni tezkor so'roq qilishni anglatadi. Ko'pincha, filmni oxirigacha tomosha qilish uchun bitta dars yetarli bo'lmaydi, uni keyingi darsga davom etishga to'g'ri keladi. Bunda ko'p narsa unutiladi, xotirada saqlanmaydi va talabalar buni o'quv jarayoni emas, balki film tomosha qilish deb hisoblashadi. Ammo agar biz kino ta'limi va keys texnologiyasini uyg'unlashtirsak va filmni tomosha qilishdan oldin muammoni shakllantirsak va ishni hal qilish uchun topshiriq bersak, unda talabalar ekranda nima sodir bo'layotganini diqqat bilan kuzatib boradilar, hal qilish paytida foydali bo'lishi mumkin bo'lgan tafsilotlarni eslab qolishadi.

MEDIA TA'LIMDA O'YIN TEXNOLOGIYALARINI QO'LLASH

Ammo biz jarayonni murakkablashtirsak va musobaqali o'yin elementini qo'shsak nima bo'ladi? Masalan, keysni bajarishdan oldin sinfni bir nechta kichik guruhlarga bo'ling va keysni eng muvaffaqiyatli hal qilishni taklif qilgan guruhga shart qo'ying, masalan, keyingi nazorat ishini bajarish vaqtiga bonus qo'shib berish yoki farqlanib turuvchi nishon (daftarga yopishtirib qo'yiluvchi stiker, xatcho'p, kichik bloknot - bu arzimas bo'lsada, qandaydir moddiy qiymatga ega bo'ladigan yoqimli narsa). Bu o'quvchilarning motivatsiyasini oshiradi:

ular to'liq e'tiborni topshiriqni bajarishga qaratadilar va jarayonga ular qanday qilib kirishib ketishganini sezmay qoladilar.

Media ta'limni quyidagi mavzularda sinf soati o'tkazish variantlaridan biri sifatida sinfdan tashqari mashg'ulotlarni amalga oshirish uchun kiritilishi mumkin:

Qanday ma'lumot ishonchli deb hisoblanishi mumkin va qaysi biri - soxta (ya'ni: ishonchsiz)?

Qanday ma'lumotlar xavfli bo'lishi mumkin va qaysilari foydali bo'lishi mumkin?

Qanday qilib axloqiy vahima qurboni bo'lmaslik kerak?

"Buzg'unchi jamoalar" nimani anglatadi va o'z joniga qasd qilishga chaqiruvchi ma'lumotlarga qanday qarshi turish kerak?

Ijtimoiy tarmoqlarda aldanib qolishdan qanday qochish kerak?

Shaxsiy ma'lumotlarni qanday himoya qilish kerak (shu jumladan kiberxavfsizlik)?

Shuningdek, ushbu darslarda siz ommaviy axborot vositalarining shaxslari - bloggerlar haqida, ular o'z auditoriyalariga nima deyishlari va bu ommaga qanday ta'sir qilishi haqida gapirishingiz mumkin. Ammo ular haqida gapirishni boshlashdan va o'z munosabatingizni bildirishdan oldin, ularning gaplariga e'tibor bering va tinglang: ba'zida bu qiziqarli va foydalidir.

References:

1. Абдуллажонова, Н. Н. (2018). НА УРОКАХ ЛЕГОКОНСТРУИРОВАНИЯ ИСПОЛЬЗОВАНИЕ МУЛЬТИМЕДИА ТЕХНОЛОГИЙ. *Теория и практика современной науки*, (6), 727-730.
2. Абдуллажонова, Н. Н. (2016). Портфолио в качестве инструмента для оценки совокупного воздействия. *Современная система образования: опыт прошлого, взгляд в будущее*, (5), 30-33.
3. Абдуллажонова, Н. Н. (2017). Современные образовательные технологии. *European Journal of Technical and Natural Sciences*, (2), 44-47.
4. Жураев, Н. М., & Абдуллажонова, Н. Н. (2016). The importance of telecommunication technologies in the preparation of future teachers of computer science at the university. In *Технические науки в России и за рубежом* (pp. 71-72).
5. Абдуллажонова, Н. Н. (2018). К ВОПРОСУ ОБ ЭКСПЕРТНЫХ ОБУЧАЮЩИХ СИСТЕМАХ. *Теория и практика современной науки*, (6), 731-733.
6. Abdullajonova, N. N., & Tursunaliyev, E. (2022). INFORMATIKA DARSLARIDA MEDIAMATNLAR TAXLILI. *Ta'lim fidoyilari*, 4, 10-15.
7. Jo'rayev N.M, Abdullajonova N.N, INFOGRAFIK G'OYALARNI RIVOJLANTIRISHNING TURLI YO'LLARI, *Ta'lim fidoyilari*, 6, 190-195.
8. Qodirov Xasanboy Oribjonovich1 , Abdullajonova Nurzoda Nurmaxamadovna, НАМКORLIK PEDAGOGIKASINING INSONPARVARLIK HUSUSIYATLARINI SHAKLLANTIRISHDAGI AHAMIYAT, *FarDU. ILMIY XABARLAR*, 2023/№1, 708-711.